

frie Gie. Men Fæstejorden, saa længe Fæstepigten hviler paa Godset, er ikke fri, og ingen Eiendomsret kjendes her i Danmark, som er mere indskrænket end netop Godsbesidderens over hans Fæstegods. Naar Dristed i sin Haandbog skal nævne et prægnant Exempel paa indskrænket Eiendomsret, nævner han dette, og naar det er saa, saa maa man virkelig paavise en Hjemmel, naar det paastaas, at Fæstebønderen, hvor den har været paalagt, kan ophøre og Frihed indtræde ved en saadan villkaarlig Handling fra Godseierens Side, som en Omdeling er. Men den ærede Landssthingsmand har jo bestridt den Mening, som Regjeringen deler, og som jeg deler, og som den ærede Landssthingsmand vil vide, at nu Mange dele, at den ældre Administration skulde have hyllet den Anskuelse, som jeg kjemper for; han har jo forleden forelagt os et Dokument, der formentlig skulde indeholde Oplysninger om, at det gamle „det gode, gamle Rentekammer“, som han kaldte det, fra 1843 skulde have hyllet den selv samme Anskuelse, som Cirkulæret af 28de December 1868 havde ophøjet til Doktrin. Jeg for mit Vedkommende skal tilstaa, at, da jeg hørte den ærede Landssthingsmand oplæse denne Skrivelse og kommenterede den, var jeg noget forundret; men Regjeringen har vist mig den Opmærksomhed at tilstille mig Dokumentet eller en Udskrift deraf og derefter kan jeg ikke negte, at min Forundring er størst over den Fortolkning, som den ærede Landssthingsmand har troet at kunne give denne Skrivelse, som om den skulde indeholde Noget, der i allerførneste Grad lignede det, der er udtalt i Cirkulæret af 1868. Den ærede Landssthingsmand meddelte os, at han havde dette Afskrift fra et privat Arkiv. Han har vist mig Afskriftet forleden Dag; men efter den korte Tid, det var i mine Hænder, kunde jeg ikke fuldstændig sætte mig ind i denne Afskrift. Jeg har nu den officielle Afskrift og har, for at Thinget skulde se den, tilladt mig at lade den trykke og omdele. Som den ærede Landssthingsmand fremstillede Forholdet, var det jo, som om den der omhandlede Godseier paa egen Haand havde tilladt sig at omdele Godset og at forbeholde sig

Parceller af hver Gaard for deraf at danne en Skæfergaard, som om han paa egen Haand havde fortsat dette i længere Tid, indtil han dog kaldt paa, at det var rigtigst at gjøre en Anmeldelse; at han derpaa senere, for at man ikke skulde „falde over ham“ — Gud veed, hvor det kunde falde denne Godseier ind, naar han troede at være i sin Ret! — gjentagne Gange gjorde Indberetning til Rentekammeret, men at saa blev Rentekammeret kjed af hans Paatrængenhed og svarede ham, at han havde slet ingen Forpligtelse paa sig — hvortil? For det Første ingen Forpligtelse til at bygge, og for det Andet — og herom er Spørgsmaalet jo her, thi vi ville jo ikke lægge Byggepligt paa disse Parceller — for det Andet heller ingen Fæstepligt. Herom staar der nu imidlertid slet Intet i denne Skrivelse — den synes under hele Forhandlingen Godseieren og Rentekammeret at have forudsat som en Selvsølge, — men af Skrivelsen fremgaar, at der er indsendt en Ansøgning til Rentekammeret, dateret den 21de Marts 1842, om at erholde Tilladelse til en Fortsættelse i 10 Aar af det Forhold, som gjennem gjentagne Bevillinger af Rentekammeret var tilladt den paagældende Godseier, nemlig midlertidigt at udleie eller bortforpagte Parcellerne. Det var derpaa, at Rentekammeret svarede ham: Byggepligt se vi ikke, at der paahviler Dig; det er ikke oplyst — Rentekammeret synes i det Hele ikke at have modtaget tilstrækkelig Oplysning om Forholdet — det er, efter hvad der foreligger, ikke oplyst, at nogen Gaard er nedlagt, saa at der ikke er nogen Byggepligt tilstede.“ Dette var jo fuldkommen rigtig, thi, dersom nogen Gaard havde været nedlagt — efter Bevilling eller efter Lov —, saa vilde der have paahvilet Eieren Forpligtelse til at bygge; men det vides jo, at Parcellerne vare forbeholdte ved Omdeling, og Alt, hvad der kunde være Spørgsmaal om, var altsaa ikke Byggepligt — derfor foreslaa jo ogsaa vi at udvotere § 3, — men en Fæstepligt, hvis Parcellerne vare paa over 1 Td. Hartorn. Rentekammeret svarede derfor: Indtil Videre, indtil de kunne bebygges og senere gaa over i Leie eller Fæste, tillade vi en Fortsættelse af